

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA
HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

00-018 Warszawa, ul. Zgoda 11
tel./fax: (48 22) 828-10-08, 828-69-96
e-mail: hfhr@hfhrpol.waw.pl
konto: PKO BP SA I O/Centrum
58 1020 1013 0000 0502 0002 9165
swift: BPKOPLPW

ZARZĄD FUNDACJI
Prezes: **Marek Antoni Nowicki**
Wiceprezes: **Danuta Przywara**
Sekretarz: **Andrzej Rzepliński**
Skarbnik: **Elżbieta Czyż**
Członek Zarządu: **Zbigniew Hołda**

Warszawa, dnia 17 lipca 2007 r.

l.dz. 2477/2007

KANCELARIA PREZYDENTA RP
Kancelaria Główna
W PLYNIEC
Dnia 2007-07-18
Ilość zał. Symbol jednostki

Do

Lecha Kaczyńskiego
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

Ludwika Dorna
Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Bogdana Borusewicza
Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Jarosława Kaczyńskiego
Prezesa Rady Ministrów

Jerzego Stępnia
Prezesa Trybunału Konstytucyjnego

Ferdynanda Rymarza
Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej

Janusza Kochanowskiego
Rzecznika Praw Obywatelskich

W związku z wystąpieniem Rzecznika Praw Obywatelskich do Prezesa Rady Ministrów, jakie miało miejsce w piśmie z dnia 13 lipca 2007 roku, RPO-563290-I/07/MW oraz oświadczeniem Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 16 lipca 2007 roku dotyczącym stanu prawnego lustracji po ogłoszeniu uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, Helsińska Fundacja Praw Człowieka pragnie zwrócić uwagę na kwestie istotne z punktu widzenia ochrony podstawowych praw obywatelskich.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 11 maja 2007 r., sygn. akt K 2/07¹ uchylił art. 10 oraz załączniki nr 1 i 2 do ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów² –

¹ opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 15 maja 2007 r. Nr 85, poz. 571;

² Dz.U. z 2007 r. Nr 63, poz. 425 z późn. zm.;

dalej powoływanej jako ustawa lustracyjna, jako niezgodne z art. 2 Konstytucji³. W uzasadnieniu tego wyroku Trybunał wskazuje na konieczność ustawowego unormowania wzoru formularza oświadczenia dotyczącego pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z tymi organami w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r., tzw. oświadczenia lustracyjnego, na potrzeby realizacji postanowień ustawy lustracyjnej w przyszłości⁴. Jednakże w zaistniałej sytuacji nie możemy zgodzić się z twierdzeniem o niemożności przeprowadzenia przedterminowych wyborów parlamentarnych, ani powołania osoby urodzonej przed dniem 1 sierpnia 1972 roku, na jakiegokolwiek stanowisko obsadzone w drodze wyborów powszechnych. W razie potrzeby przeprowadzenia takiej procedury wyborczej, należałoby dokonać wyboru rozwiązania tzw. mniejszego zła, to znaczy dokonać wykładni obowiązujących norm prawnych zapewniającej najdalej idącą zgodność z art. 2 Konstytucji oraz poszanowanie konstytucyjnie zagwarantowanych praw obywatelskich.

W obecnym stanie prawnym, wobec uchylecia przez Trybunał Konstytucyjny art. 10 ustawy lustracyjnej oraz załączników nr 1 i 2 do tejże ustawy, żaden z przepisów prawnych nie zobowiązuje do składania oświadczeń lustracyjnych na formularzu określonym ustawowo. O konieczności ponownego ustawowego określenia treści i formy wzoru oświadczenia mowa jest jedynie w uzasadnieniu do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r.

W sytuacji zagrożenia, iż Sąd Najwyższy uzna ewentualne wybory parlamentarne za nieważne w przypadku nie wymagania od kandydatów na posłów i senatorów złożenia oświadczenia lustracyjnego, w pełni zgadzamy się z poglądem wyrażonym przez prof. Andrzeja Zolla, że wzór formularza, na potrzeby przejściowej i wyjątkowej sytuacji, mogłaby określić Państwowa Komisja Wyborcza⁵. Wymagałoby to od sędziów Komisji uwzględnienia stanu prawnego zaistniałego po wydaniu przez Trybunał Konstytucyjny wyroku w sprawie K 2/07, w szczególności w zakresie definicji współpracy z organami bezpieczeństwa państwa oraz katalogu tych organów.

Za podstawę prawną takiego działania można uznać choćby art. 39 ust. 1 pkt 5 *in principio* w zw. z art. 39 ust. 1 pkt 1 oraz art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej⁶. Stosownie do tych przepisów, Państwowa Komisja Wyborcza jest stałym najwyższym organem wyborczym właściwym w sprawach przeprowadzania wyborów, który sprawuje nadzór nad przestrzeganiem prawa wyborczego, między innymi określając wzory urzędowych formularzy oraz druków wyborczych. Podkreślić należy, że przepis art. 144 ust. 5 pkt 3 ordynacji wyborczej wskazuje na to, jakie dokumenty komitet wyborczy winien dołączyć do zgłoszenia listy okręgowej kandydatów na posłów bądź senatorów i odwołuje się tylko do art. 7 ustawy lustracyjnej, nie odwołując się do uchylonego art. 10 tej ustawy, statuującego obowiązek złożenia oświadczenia lustracyjnego na stosownym formularzu. Odnosząc się natomiast do treści art. 152 ust. 1 ordynacji wyborczej, na potrzeby wyborów parlamentarnych, Państwowa Komisja Wyborcza mogłaby wydać wytyczne, określające jakie informacje, odpowiadające tym zamieszczanym w części A uchylonego wzoru oświadczenia lustracyjnego, podlegają ogłoszeniu w obwieszczeniu wyborczym okręgowej komisji wyborczej.

Uważamy, że takie rozwiązanie umożliwiłoby obywatelom realizację czynnego i biernego prawa wyborczego oraz prawa do informacji na temat kandydatów do obsady określonych stanowisk, a ponadto pozwoliłoby uniknąć możliwości zaistnienia niebezpiecznego dla demokracji i parlamentaryzmu precedensu blokowania ze względów czysto formalnych procedury obsady

³ punkt 21 sentencji wyroku;

⁴ s. 200, pkt 22.2.3 uzasadnienia wyroku, omawiający szczegółowe skutki wyroku;

⁵ *Trybunał zablokował wybory?*, „Rzeczpospolita” z dnia 16 lipca 2007 r.,

⁶ Dz.U. Nr 46, poz. 499 z późn. zm.;

stanowisk w drodze wyborów powszechnych. Tym samym zgadzamy się w pełni ze stanowiskiem zaprezentowanym przez prof. Piotra Winczorka⁷, a ponadto ze stwierdzeniem Rzecznika Praw Obywatelskich, że istota systemu demokratycznego najlepiej realizuje się podczas wyborów⁸.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka stoi na stanowisku, iż zaistniała sytuacja wymaga jak najszybszej interwencji ustawodawczej, w celu chociażby stworzenia ustawowego wzorca oświadczenia lustracyjnego, aby usunąć jakiegokolwiek wątpliwości prawne w tym zakresie.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Marek Antoni Nowicki
Prezes Zarządu

⁷ *Wybory zablokowane?*, „Rzeczpospolita” z dnia 16 lipca 2007 r.;

⁸ s. 3 wystąpienia do Prezesa Rady Ministrów;